

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 380
חשוון תשפ"ד

הנס שהתגלה בטיל שנפל ברמה ד' בבית שמש

ביום שמחת תורה שבו פרצה המלחמה, בעיר בית שמש בשכונת רמה ד', ברחוב חנו פינת מר עוקבא, סמוך למתחם שיש בו חמשה בתי כנסת עם מאות מתפללים, נפל טיל שלא יורט בכיפת הברזל, הטיל פער חור עמוק באדמה, ובחסידי שמים לא נגרם נזק סביב. כאשר פינו את הטיל, ראו שהוא ללא ראש נפץ, חבלני המשטרה חפרו עמוק כשני מטרים ולא מצאו, והבינו שכנראה קרה משהו מוזר, ומשום מה הוא נפל באמצע הדרך. תושבי השכונה הרגישו את הנס הגדול שהיה איתם, ושמו בטחונם בה.

השבוע נשמע פתאום פיצוץ מחריד בשכונה, [ללא אזעקה מוקדמת], התברר שזה היה פיצוץ מבוקר ע"י המשטרה, והתגלה שהנס שלהם היה עוד יותר מיוחד. אחד התושבים עבר בשבת פרשת נח [שבועיים לאחר מכן] בפארק הסמוך לגבול השכונה, וראה את ראש הנפץ של הטיל מוטל כמאה מטרים לפני מקום הנפילה, מעט לפני גבול העירוב השכונתי, במוצ"ש דיווח זאת למשטרה והם עשו פיצוץ מבוקר. כך שהוברר שאלפית השניה קודם שנפל הטיל, נפל ממנו הראש נפץ מחוץ לשכונה, [ואף לא התפוצץ], וכך נמנע אסון כבד. נפלאים דרכי ה' !

העירוב עושה רשות היחיד שמור מהמזיקים

יש להוסיף דברים ששלח לנו אחד מהעוסקים בעירובין, מה שמובא בספרים בשם האריז"ל, שע"פ קבלה יש קשר מיוחד שהעירוב הוא שמירה מיוחדת לשטח שמוקף בעירוב. כי מקום המוקף בעירוב נקרא רשות היחיד והוא מקום משומר מן המזיקין, וע"פ קבלה זה נקרא רשות יחידו של עולם שעולה עד לרקיע, והוא משומר ע"י שכינתו ית', ואילו רשות הרבים למרות שלמעלה מעשרה טפחים הוא מקום פטור, אבל רשות הרבים הוא מדור הקליפות, וזה הוא הפגם הגדול של מוציא בשבת מרה"ל לרה"ד וגם לכרמלית, כי בזה מוציא נשמתו וכו', וגם זה הוא הענין של יוצא מחוץ לתחום בשבת ואמנם אין לנו עסק בנסתרות, אבל חשוב לדעת מה שגילו לנו גדולי עולם, שקיום העירוב סביב, זה הגנה מיוחדת מפני המזיקים. יתן ה' ששמירה זו תגן על כלנו בכל התקופה, להינצל מכל סוגי המזיקים והנזקים, ומכל הפחדים והחששות ונזכה להתקרב לה' מתוך בריאות ועבודת ה' בשמחה.

עם סיום המלחמה, יצאו העובדים בשליחותך להעמיד עוד עירוב ביישובי הדרום תרום כעת עמודי עירוב, לזכות בשמירת השבת דרך נציג: 054-84-833-20 - או דרך נדרים פלוס /קהילות לתורם תימסר הודעה באיזה מושב הוקם העמוד שלך! נא להשאיר שם וטלפון עם התרומה

בדיקת העירובים ותיקונם בימים אלו

למרות החשש מיציאה אל ישובי הדרום, חלק מהצוות יוצאים לבדיקת עירובים ולתיקונם בחופים בדרום, במקומות שבלעדי העזרה לא יוכלו לשמור שבת ח"ו. בשבוע הראשון אחד מהבודקים שבודק בקביעות ישוב סמוך לאשקלון, ולא יצא אל הישוב, לא נמלט מהאחריות, וישב בביתו בערב שבת במשך כמה שעות, להתקשר לתושבים שיבדקו טבע מאחורי הבינה שלהם, עד שהשלים את בדיקת העירוב של הישוב. שבע אחר כך הוא כבר נסע בעצמו, כדי שהבדיקה תהיה יותר טובה. רב הישוב שהיה גם שותף במאמץ, התפעל מאוד מגודל האחריות שלו לדבר מצוה.

בשבוע זה היו צריכים להתקין עירוב ביישוב אחר שלצערינו אין לו עירוב, למרות הרצון החזק של כמה תושבים אך יש ביישוב כמה תינוקות שנשבו שמתנגדים לעירוב בתוקף רב. במתחם שבו גרים כמה משפחות, הם עשו

מי אשמרה שבת - קל ישמרני

בימים אלו אנו נמצאים בעיצומה של מלחמה שנפתחה על יושבי הדרום, ביום שמחת תורה הגיעו אלפי מחבלים בכמה צורות, ביבשה באוויר ובים, וחדרו לעשרים יישובים וטבתו והרגו רבים מהעם היהודי, ואף לקחו בשבי רח"ל. יחד עם זאת רואים את ההשגחה העליונה של הקב"ה על יישובים ששומרים שבת, וסיפורים מבהילים של הצלה לאנשים פרטיים ששמרו קצת את השבת וע"ז ניצלו מהטבח הנורא. כל זה בא לעורר אותנו להתחזק, כי לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוחי אמר ה'. השמירה האמיתית להינצל מהמחבלים היא, שמירת השבת והמצוות, ולימוד התורה.

כעת שאין אדם יודע מה ילד יום, כולנו חוששים ומודאגים מה יהיה אם יכנסו לעזה, ומה יהיה בצד הצפוני שמתחמם ה' ישמור, אנו יוצאים למבצע חיזוק חומת השבת על ידי תיקון העירובים ביישובי הדרום. אזור הדרום כולל למעלה ממאה וחמישים יישובים, שברובם יש אחוז ניכר של יהודים שומרי שבת, וגם שאר התושבים רובם המוחלט שומר מסורת או לפחות שמח אם יוכל לשמור משהו.

אבל מצב העירובים לצערינו ירוד מאוד, ובחלק גדול רק סבורים שיש להם עירוב, ובפועל אינו תקין. מחמת חוסר יכולת להשקיע בתיקון העירוב, וממילא גם אין מוטיבציה לבדוק אותו כראוי.

עשרות יישובים זקוקים לעזרה בתיקון העירוב

בשנתיים האחרונות טיפלנו בארבע עשרה מושבים באזור אופקים. בכל מושב שהגענו הרב כבר אמר שצריך תיקונים פה ושם, אבל כשעברנו גילינו שזה יותר מקצת תיקונים, והיו מקומות שהיה רק זכר לעירוב, עמודים חסרים וחוטים קרועים, שאיש לא שם לב. יש מקומות שקשרו את החוטים לעמודי חשמל וטלפון בצורה שאינה כשרה, וחשבו שכך עושים עירוב. יש מקומות שהרב אמר בצנעה שאין עירוב רק לאלו שידעו עליהם שלא יטלטלו, והשאר ירחם ה'.

אחד עשרה יישובים מתוך הארבע עשרה כבר עשו עירוב מושלם (בדרגת כשרות בסיסית), אך בחלקם חסר בודק שבועי והמועצה מתקשה לשאת בעול הזה. בשניים מהם גם עמודי העירוב עדיין לא נעשו. ובשניים מאלה תיקונים לא כל כך טובים. ויש עוד עשרות יישובים שעדיין לא הגענו אליהם. בתקופה זו גם המועצות קומצות את ידיהם, בגלל הוצאות המלחמה ושינוי תקציב הרשויות. ואנו צופים שלא יהיה כעת אפשרות ליישובים לדאוג לתיקון העירוב. עשרות אלפי אנשים שנמנים על ציבור שומר שבת, ומחוסר מודעות ויכולת אין להם עירוב, ומגיעים לידי חילול שבת כמה פעמים בכל שבת רח"ל.

הכוונות האלו ממתנינות לנו. כעת שאנו רואים את החשיבות של העירוב גם בשמירה ממזיקים גשמיים, אנו מבינים כמה זכויות רוחניות יש לכל מי ששומר שבת, ולכל מי שדואג לאחרים שישמרו שבת.

כיפת הברזל הרוחנית ליישובי הדרום - עמודי עירוב

לאור המצב אנו פותחים כעת מוקד סיוע מיוחד לאזור הדרום, שיכלול את היישובים הנמצאים במועצות - מרחבים, אשכול, שפיר, חוף אשקלון, לכיש, שדות נגב, באר טוביה - היישובים שספגו את מטחי הטילים הרבים, נעזור להם עכשיו לחזק את השמירה הרוחנית של המקום, נקדיש כמה עמודים או לפחות עמוד אחד, להתקין אותו במקום שנראה שצריך ואין מי שיעשה אותו. הזכות הזאת תהיה שלך!

ובעז"ה גם התורמים וגם היישובים, יזכו לשמירה המיוחדת של השבת, להינצל מכל פגע נזק, ונזכה לשלווה ולשמחה בעבודת ה' בבריאות כל הימים.

לתרומת עמוד אחד של עירוב ליישובי הדרום - 850 ש"ח לתרומת 10 עמודים ליישובי הדרום - 8500 ש"ח בקופת "מוקד העירוב" ע"י נציג בטל' 054-84-833-20 ובבתי הכנסת בעמדות נדרים פלוס / קהילות - בחיפוש "מוקד העירוב"

איך אני יוכל לדעת הלכות עירובין בלישיש לי מושגים? מתחילים את סידרת השיעורים. הצטרף כעת 055-678-3323

חוטם שקשור לעמודי תאורה מודגד ס"מ 33

בית כנסת פרטי, ומזמינים לשם בחורים מידי שבת כדי שישלימו להם מנין. באותו מתחם עשו עירוב לפני כמה שנים, וכעת אחד מהשותפים קרא לנו לבדוק אותו. כשהגענו גילינו לצערינו שהיו טעויות כבר בהתקנתו, בקטע מסוים קשרו חוטים לעמודי תאורה מהצד ממש, שכל מי שמבין מהו עירוב יודע שאי אפשר לעשות כך. וגם מעט דברים שהתקלקלו במשך השנים. בעלי המקום ביקשו מיד שנעשה את התיקונים, אך בשלב זה הצלחנו לתקן רק מתחם אחד משטח העירוב, מכיון שבחצי השני צריך להמציא תשתית חדשה ממש, שהיא בעייתית מצד התושבים.

עמוד על מדרגה ברוחב 33 ס"מ

באחד מהמקומות במתחם שתקנו השבוע, היה עמוד מחובר למבנה מעץ, אך העמוד היה מחובר בגובה שלושים ס"מ. דהיינו שהוא כמחיצה תלויה, ואינו כשר. הצוות שבדק התפלא מאוד מה הביא את המתקין הראשון לעשות דבר כזה, אין שום בעיה להעמיד אותו נמוך יותר בצורה כשרה. הדבר הזה מגלה שהיה פה חוסר ידיעה בסיסית, למרות שהוא כנראה היה אדם שעושה עירובים. לא הצלחנו לברר מי עשה את העמוד הזה, וזה לא יתן לנו כעת מענה. לכן פירקנו את העמוד, וחברנו אותו סמוך לקרקע שלפני המבנה. לאחר שהנמכנו אותו, יצא שהחוט נתקע בכבל חשמל שעבר באמצע. שוב פרקנו וחתכנו, גזמנו מהעץ שהיה בדרך, ובס"ד הסתדרנו שיהיה חוט ישר מעמוד לעמוד.

במקום העמוד הזה, היתה עדיין בעיה הלכתית, שנפתרה על ידי חישוב מדוקדק. לפני המבנה שאליו מוצמד העמוד, יש מדרגה קטנה שגם היא מעץ, ויוצא שהעמוד חייב להיות על המדרגה. אבל בחזו"א (סי ע' ס"ק י"ח) מבואר שהעמוד צריך להתחיל תוך ג' טפחים לקרקע, ואפילו אם אין חלל מתחתיו כגון שהוא יושב על מדרגה, אם היא גבוהה ג' טפחים, הרי העמוד נחשב למחיצה תלויה ואינו כשר, אלא אם יש על המדרגה שטח בשיעור קרקע בפנ"ע, דהיינו ד' על ד' טפחים. מדדנו את גובה המדרגה, והנה היא 24 ס"מ, כלומר שהיא גבוהה ג' טפחים לשיעור רח"ג. התחבטנו מה לעשות, כיון שאם נעביר את העמוד לקרקע שלפני המדרגה, יצטרכו להביא עמוד אחר יותר חזק מאשר זה שצמוד לקיר]. וגם יהיה רווח בין העמוד למבנה, בקיצור זה יהיה הרבה יותר מסובך. מדדנו את רוחב המדרגה, והנה היא

לאחר התיקון על מדרגה קטנה בגובה 24 ס"מ

מדדנו את רוחב המדרגה, והנה היא בדיוק 33 ס"מ, כלומר, לפי שיעור רח"ג יש בה שיעור ד' טפחים. א"כ אפשר לומר בזה ממה נפשך, לפי שיעור רח"ג המדרגה גבוהה ג' טפחים אך היא גם רחבה ד' טפחים כשיעור קרקע בפנ"ע. ולפי שיעור חזו"א שאין בה שיעור קרקע, הרי המדרגה אינה גבוהה ג' טפחים, והיא מצרפת לקרקע שלמטה, וא"כ העמוד כשר לכל השיטות.

אבל עדיין יש לדון בזה, כיון שהעמוד עצמו נמצא על שטח זה של המדרגה, ומסוף העמוד עד קצה המדרגה נשאר רק 30 ס"מ [במקרה זה העמוד היה דק וגם נכנס בשקע במבנה, באופן שבולט רק 3 ס"מ], וא"כ בחלל של הפתח לפני העמוד אין שיעור ד' טפחים גם לפי מידת רח"ג. והספק הוא האם צריך שטח ד"ט לפני העמוד, כדי שייחשב שגודל ומשמש מחיצה לשיעור קרקע, או שמא ניתן להתחשב בשטח שכולל את העמוד עצמו, כי העיקר שיהיה עומד על מקום. ועיין בזה.

עמוד שמתקצר והחוט בחלק הצד מתי נחשב על גביו

במקום אחר באותו מתחם, היה עמוד מעץ שבראשו אין מקום ישר, אלא העמוד חתוך באלכסון, והולך ומתקצר כמו צורת משולש. במקרה זה יש אפשרות אחת להעביר את החוט מעל השפיץ שנוצר בראש שני האלכסונים, וזה דאי נחשב מעל ראש העמוד. אבל כאן לא העבירו אותו על השפיץ, אלא רק על החלק האלכסוני, וכך סיבבו את החוט מסביב לעמוד כביכול, באופן שלמרות שהחוט מסובב מהצד, שזה לא טוב, אבל סוף סוף יש מתחת החוט את העמוד. האם צורה כזו נחשבת מעל העמוד, או מהצד של העמוד. והנה בחזו"א (סי ע"א ס"ק י"ב) עמד על צורות שונות של ראשי העמודים, וכתב שאם יש עמוד כעין חרוט, שמתחילתו עד סופו הוא

חוט הגד של האלכסון נחשב על גביו

הולך ונהיה צר, [כפי שמצוי היום בעמודי תאורה שבכבישים בין עירוניים], וקשר את החוט מסביב לעמוד בגובה, שיוצא שהחלק התחתון מתרחב עד מתחת החוט, זה פסול, ולא אומרים שכלפי החלק התחתון זה מעל גביו. והטעם, כיון שהעמוד הוא יחידה אחת ארוכה, ומקום החוט זה צידי העמוד, אין זה צורת פתח, ועל זה אמרו שצריך שיהיה על גביו. אבל הוסיף שם, שאם חתך את ראש העמוד באלכסון והניח את החוט על האלכסון, נחשב על גביו וכשר, שהרי זה הצד העליון של העמוד. [והתקשה שם ד"כ אין לנו שיעור לדבר, וסיים שאם מתחיל להתקצר בתוך י' טפחים התחתונים, זה צידי העמוד, ואם מתקצר רק בחלק העליון זה על גביו]. ומרבני העירובים שמענו עוד תנאי בזה, שגם כאשר מתקצר רק בחלק העליון צריך שיהיה שבר, דהיינו שניכר שזה צד עליון של סיום העמוד, ולא מספיק שיש נטיה קטנה, [וגם בלשון חזו"א שם כתוב שחלק אלכסון].

לפי דינים אלו, נראה שיש להכשיר את החוט בעמוד זה, שאע"פ שאינו מעל השפיץ של העמוד, והוא כביכול בצד, אך כיון שזה צד של השפיץ, שכולו נחשב לצד העליון של העמוד, נחשב מעל גביו, וכשר. [אך למעשה העמוד ההוא היה עוד בעיות, הוא היה בתוך גדר חץ, מוקף במחיצה מכל הכיוונים, וגם היה עקום מאוד, והחוט נתקע בכבל חשמל. ולכן עשינו שם עמוד חדש מברזל, שיש עליו כיפת ברזל חלקה עם וי, והחוט יושב על גבי הראש בצורה טובה].

הגדרת מחיצת שתי ולא ערב במשבצות פסים אלכסוניים

במסגרת כולל יום שישו שע"י מוקד העירוב, יושבים מידי שבוע עשרות אברכים בלימוד הנושאים ההלכתיים של עשיית העירובים בזמנינו. בשבוע זה למדנו את הנושא של מחיצה גרועה, שתי ללא ערב, או ערב ללא שתי, כמבואר בגמ' (עירובין דף טז:) ובשו"ע (סי ש"ס) שאי אפשר להקיף בה מקום גדול, אפילו שיש הרבה אנשים אם נשאר בית סאתיים פנוי משימוש באותה שבת דין זה נוגע בזמנינו לפי חלק מהשיטות, כיון שאין לנו מחיצת שתי בלא ערב אלא רק בגדר של סורגים, ולפי שיטת החזו"א שאינו נחשב שתי וערב.

עוד הזכרנו שדין זה נאמר גם לגבי סוכה, שכתבו המג"א והמשנ"ב (ריש סי' תר"ל) שאי אפשר לעשות את הג' דפנות של הסוכה ממחיצת שתי או ערב לבד, [אא"כ עושה ד' רוחות]. וכתבו פוסקי זמנינו שאם המחיצה היא שתי וערב, כשר גם לסוכה, [וצ"ע איך דימו מחיצת עירוב שנאסרה רק מדרבנן ורק ביותר מב"ס, למחיצת לבוד שפסל הר"ן מדאורייתא מדין שתיים הלכתא, ואפילו בסוכה קטנה. ואכמ"ל].

בענין זה לא נביא שאלה שהגיעו בשנה זו למוקד העירוב בקו הסוכות, על סוג חדש של מחיצה, שמשמשים בה בסוכות מבד [שהבד פסול מפני שמתנדנד ברוח], ויש בה קנים מחוברים בצורה שיכולה להתקפל,

האם מחיצת משבצות אלכסוניים נחשב שתי וערב

וכשפותחים אותם נוצר חורים כמו משבצות, שכל חור הוא בצורת מעוין, כעין ריבוע שעומד באלכסון, וגודל החור משתנה קצת לפי חוזק המתיחה בפתיחת הקנים. נקח מקרה שפתחו את הגדר עד הסוף, ויש חור בגודל 20 על 20 ס"מ, אבל בגלל שהוא באלכסון, יוצא שבמרכז החור הוא בגובה 28 ס"מ, ורוחב 28 ס"מ, יותר מג' טפחים, [כי זה האלכסון של המרובע], אבל יש לבדו בכל מקום כאשר עושים קו בצורה אלכסונית. ויש להסתפק, האם זה נחשב מחיצת שתי וערב, כי בצורה אלכסונית יש לבדו משני כיוונים, או שמא מחיצת שתי וערב צריכה לבדו במאונך ובמאוזן, וכאן במאונך הישר ביחס לקרקע ובמאוזן הישר, אין לבדו בחלק מהמחיצה.

ואם תאמר שאפשר לומר שתי וערב בצורה אלכסונית, כי זה צורת הגדר, יש לדון בגדר סורג שהפסים שלו באלכסון, [ויש בו רק קוים לצד אחד, ולא משבצות כמו במקרה הנ"ל]. האם זה נחשב מחיצת שתי לבד, כי לפי צורת הפסים יש לבדו רק מצד אחד, או שמא נחשב שתי וערב, כי יש בזה לבדו גם במאונך ישר, וגם במאוזן ישר, ורק באלכסון הוא לבדו רק מצד אחד. וזה ספק נפלא. ועיין.

למי השיעורים מיועדים?

למי שעדיין לא מכיר אפילו מושגים בעירוב,

למי שכבר למד ונבחן על כל המשנ"ב,

למי שלמד סוגיות בכולל במשך שנה וחצי,

לכולם זה מוסיף ידע עצום וברור במציאות של ימינו!

למעלה מאלף אברכים כבר יודעים, ומה איתך?

בירושלים, בני ברק, מודיעין עילית, אלעד

הצטרף עכשיו ללימוד העירובין למעשה

הודעה חשובה לכוללים שלומדים עניני עירובין

ניתן לקבל ספרים וחומר בהלכות עירובין, וכן מאגר ממוחשב ליותר ממאה ספרים. נא לפנות אלינו לצורך קבלת הספרים, בטל' 05484-83320

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM